

המזכירות הפדגוגית - אגף א' לפיתוח פדגוגי - חינוך לחשיבה

חינוך לחשיבה - ידיעון מקוון

יוצאים לדרך

המזכירות הפדגוגית מובילה מזה מספר שנים מדיניות פדגוגית המתמקדת ב**חינוך לחשיבה ולמידה בדרך החקר** - העוסקת בהקניה ובפיתוח יכולות חשיבה גבוהות בכל שכבות הגיל ובתוך תחומי הדעת, תוך חיזוק תשתית הידע וההבנה. היישום, אשר מלווה בהשתלמויות, הדרכה ופיתוח חומרים, מתבצע בשני צירים: ציר תחומי הדעת - בהובלת המפמ"רים בתוך תחומי הדעת, וציר מוסדות החינוך - בהובלת מנהלים וצוותים חינוכיים. זהו הגיליון המקוון הראשון בנושא, אשר נועד להרחיב את מעגל השותפים לעשייה, להעמיק ולשתף בידע ובנסיון שהצטבר.

קריאה נעימה, ד"ר פניא וצדקה רונן

סיפור החודש

משרישים תהליכי חקר בישיבת אמי"ת נחשון בבית שמש

מתוך יום שיא בעקבות למידת חקר בבית הספר

ספרותיות המאפיינות את רוח תקופת בית שני, כגון אנטיגונה, אחי גיבורי תהילה, סיפורי חז"ל ואפלטון, ומעמיקים בדילמות כגון תרבות יוון מול תרבות היהודית, המחלוקות בין הכיתות והיחס של היהודים לשלטון הרומאי ומלך הורדוס.

בעקבות תהליכי הלמידה התקיימו **דיוני דילמה** על סמך מקורות, נכתב עיתון בנושאים אקטואליים של תקופת החשמונאים, התלמידים תכננו ובנו רחוב הרודיאני המבוסס על העולם החומרי של התקופה (מסחר, שוק עבדים, לבוש, ודמיות מהתקופה), כתבו, ביימו והציגו סצנות דרמטיות ששיקפו חלק מהדילמות והנושאים של תקופת בית שני.

במתמטיקה התלמידים מבצעים סקרים, **במדעים** מתכננים ומבצעים ניסויים, **בתנ"ך** כותבים יומנים, ובחטיבה העליונה ממשיכים בכיוון החקר, לדוגמה:

ביה"ס משלב מזה שלוש שנים את תכנית ה"למידה בדרך החקר", שהיא אחת התוכניות לחינוך לחשיבה של המזכירות הפדגוגית, המופעלת באופן מערכתי בכל שכבות הגיל (ז-י"ב). בביה"ס מיושמות יחידות הוראה בינתחומיות הכוללות את שלבי למידת החקר, במגוון נושאי לימוד ובמגוון דרכי חקר. לכל יחידת הוראה נקבעו **אסטרטגיות החשיבה** העיקריות המתאימות. המטרה היא העמקת תהליכי הלמידה, עלייה בהתעניינות בלמידה, והקניית מיומנויות המאפשרות לימוד עצמאי מעמיק וחוקר.

בהיסטוריה, לשון, הבעה ותלמוד בכיתה ט' משולבות בתהליך החקר דמויות ודילמות מתקופת בית שני (היקף של כ-30 שעות). הדגש הוא על הקניית מיומנויות סיכום, מיזוג מידע וכתביה מסכמת של עבודה קצרה.

בעברית - התלמידים קוראים ומנתחים יצירות

בהיסטוריה משתתפים בפילוט של לימוד בדרך החקר, **בביולוגיה** בביו-חקר ובמדעי הנדסה התלמידים מבצעים פרויקטים. בנוסף תלמידים משתתפים בפעילויות כגון דגם האו"ם וסדנת דיבייט.

ד"ר מאיר אקשטיין, מנהל פדגוגי

זרקור לאסטרטגיות חשיבה

חשיבה. המושג אסטרטגיה מרמז על קיומה של דרך פעולה מושכלת ומודעת המכוונת להשגת יעד. **אם כך מהי אסטרטגיית חשיבה? בחלון זה נציג בכל פעם אסטרטגיית חשיבה אחרת, תוך דגש על מאפייני האסטרטגיה, מטרות השימוש בה ודוגמאות למטלות מתחומים שונים.**

לתרגול, לרפלקציה ולאיומן כדי לחשוב כראוי. בעזרת הוראה נכונה, ניתן יהיה לגרום לתהליכי החשיבה להתפרש על פני תחומים רבים יותר ולהפוך ליותר ספונטניים, יותר ממוקדים, יותר מורכבים ויותר מסועפים". (קוסטה, 2008). אחת הדרכים המשמעותיות בתהליכי למידה היא התנסות והקניית שליטה באסטרטגיות

"בני אדם נולדים עם היכולת והנטייה לחשוב. אף אחד לא צריך ללמד אותנו כיצד לחשוב כשם שאף אחד לא מלמד אותנו כיצד לנוע או ללכת, למרות זאת, תנועה שיש בה דיוק וסגנון דורשת תרגול רב ואימונים ממושכים... כמו תנועה מיומנת, גם חשיבה מיומנת היא עבודה קשה. כמו באתלטיקה, תלמידים זקוקים

חינוך לחשיבה

- [דליה פניא: ס. יו"ר המזכירות הפדגוגית ומנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי](#)
- [עדה רוזנברג: אחראית התחום רכזים:](#)
- [ד"ר שלומית גינזסר: קדם-יסודי רות גבע: יסודי](#)
- [מירי אורן: למידת חקר בחט"ב](#)
- [אתי אברמוביץ: חקר בחט"ע](#)
- [אשרת סביחאת: חממות חשיבה](#)
- [אביב צמח: שילוב התקשוב](#)

טלפון - 02-5603505

למידה מוטענת אנרגיה (מהספרות המקצועית)

לקריאה נוספת

לקט מאמרים
מתורגמים מתוך
הירחון:

Educational
Leadership, Teaching
Students to Think
Feb. 2008

תרגום: המזכירות הפדגוגית

לעיון בחוברת יש ללחוץ

[כאן](#)

דוגמה לשילוב אסטרטגיות חשיבה בתחום דעת

בתקופה שבה העולם עומד בפני משבר אנרגיה וקיימים חילוקי דעות קשים בנושא מקורות אנרגיה, מצאה ריטה הייג'וויק, מורה בכיתה ז' את המידע בנושא אנרגיה בספר הלימוד הקיים, דל ולא רלוונטי. כמורה, חשה ריטה חובה לפתח אצל תלמידיה מודעות והבנה למציאות הקיימת ולתת בידיהם כלים להם יזדקקו בעתיד על מנת לקבל החלטות ולעשות בחירות מושכלות. כלים שהיא רכשה בתוכנית שהיא עצמה השתתפה בה, כלים המקנים כישורי חשיבה, הרגלים קוגניטיביים ומפתחים חשיבה ביקורתית ויצירתית. לצורך זה היא הציבה בפני תלמידיה משימה, אותה פיתחה בשלבים, תוך הקנייה מפורשת של אסטרטגיות חשיבה המתאימה בכל שלב. המשימה חייבה את התלמידים, לחשוב על מקורות אנרגיה חלופיים באופן יצירתי, לאסוף מידע אפשרי לגבי כל אחד מהמקורות שהציעו, להעריך את מהימנות המידע, לשקול את ההשלכות האפשריות של השימוש בכל אחד מהמקורות שעלו ולקבל החלטה מושכלת ומנומקת. התהליך דרש ועודד למידה שיתופית. דרך הקנייה כל אסטרטגיות חשיבה הייתה בלמידה מפורשת וגלויה שלוותה ברפלקציה ובמטה קוגניציה. התלמידים היו שותפים שלמים בתהליך.

(מתוך המאמר "למידה מוטענת אנרגיה" - Energizing Learning מאת Robert J. Swartz)

בקרו אותנו גם באתרנו בכתובת

<http://bit.ly/hashiva>

פינת התקשוב - אודות מפות חשיבה

דינמיות ומאפשרות "הזנת" חלקים במפה בקלות, מאפשרות תמיכה ב"מדיה עשירה", דוגמת תמונות וסרטונים, ואף מאפשרות עבודה משותפת של מספר משתתפים - גם ממרחק ולאורך זמן.

[עוד אודות כלים להכנת מפות ניתן לקרוא כאן.](#)

היחסים האפשריים ביניהם.

ישנם סוגים שונים של מפות חשיבה, בהתאם לצורך. השימוש במפת חשיבה בסיסית לטובת סיעור מוחין ("שמש אסוציאציות") נפוץ מאוד, אולם ניתן לעשות שימושים מורכבים במפות חשיבה - להבניית נושא לימודי, סיכום הרצאה או פגישה, הכנה לכתובה טיעונית ואפילו ניהול פרויקטים.

ניתן לשאול מה ההבדל בין מפת חשיבה ממוחשבת לבין כזו הנעשית על גבי לוח כיתה או נייר. בנקודה זו טמונים חלק מהיתרונות המשמעותיים של כלים מתוקשרים: **מפות חשיבה ממוחשבות הן**

"לא רק שמש אסוציאציות"

העולם הדיגיטלי מאפשר שימוש בכלים חדשניים למטרות מגוונות המסייעות לפיתוח ולתרגול מימוניות חשיבה.

"מפת חשיבה" או "מפות מוח" (באנגלית: Mind Map או Brain Map) הינו כלי המאפשר, בין היתר, ייצוג ויזואלי של תהליכי חשיבה. הנחת היסוד העומדת ביסודו של הכלי הינה שחשיבה היא תהליך אסוציאטיבי ולא דווקא ליניארי, ולכן ייצוג חשיבה צריך להיעשות בצורה מתאימה.

לאחר יצירת האסוציאציות השונות מן הנושא המרכזי של מפת החשיבה, ניתן ורצוי ליצור קישורים בין החלקים השונים של המפה, כך שייצגו את

מפת חשיבה העוסקת במיומנויות חשיבה ובשפת החשיבה, אשר נוצרה ביישום Mindomo

מפת חשיבה המתארת כלים מתוקשרים בהם ניתן להשתמש ב"מטלת הביצוע" בארחות, אשר נוצרה בתוכנת imindmap.

אני מעוניין לקבל עדכונים בתחום החינוך לחשיבה למייל שלי.

[להצטרפות לחץ כאן](#)